

ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Досліджено аспекти наказного провадження в господарському процесі. Проведено аналіз нової редакції Господарського процесуального кодексу України щодо засад визначення наказного провадження та досліджені умови та порядок умов його застосування в господарському процесі. У висновках зазначається особливий характер наказного провадження як засобу відновлення порушених прав заявника. Звертається увага на обмеженість застосування цієї процесуальної форми в господарському процесі залежно від характеру порушення та суми вимог заявника.

Ключові слова: наказне провадження, відновлення порушених прав, заявник, господарський процес.

Борцевич П. С. Правовые аспекты приказного производства в хозяйственном процессе

Исследованы аспекты приказного производства в хозяйственном процессе. Проведен анализ новой редакции Хозяйственного процессуального кодекса Украины касаясь основ определения приказного производства и исследованы условия и порядок его применения в хозяйственном процессе. В выводах указано особенный характер приказного производства как средства восстановления нарушенных прав заявителя. Обращается внимание на ограниченность применения этой процессуальной формы в хозяйственном процессе в зависимости от характера нарушения и суммы требований заявителя.

Ключевые слова: приказное производство, восстановление нарушенных прав, заявитель, хозяйственный процесс.

Bortsevych Pavlo. Legal aspects of ordering proceedings in economic litigation

The article researched the aspects of ordering proceedings in economic litigation. The analysis of the new edition of the Commercial Procedural Code of Ukraine regarding the principles of determining the orderly proceedings was conducted and the conditions and procedure for the conditions of its application in the economic litigation were investigated. The conclusions indicate the special nature of the orderly proceedings as a means to restore the applicant's violated

© **БОРЦЕВИЧ Павло Святославович** — кандидат юридичних наук, доцент кафедри фінансового права та фіскального адміністрування Національної академії внутрішніх справ

rights. Attention is drawn to the limited use of this procedural form in the economic litigation, depending on the nature of the violation and the amount of the applicant's claims.

Keywords: *ordering proceedings, restore the applicant's violated rights, applicant, economic litigation.*

Впровадження судової реформи в Україні обумовило необхідність внесення значних змін до Господарського процесуального кодексу України, який в 2017 році набув чинності в новій редакції. Серед значних змін варто виділити запровадження нової та нехарактерної для господарського судочинства процесуальної форми, а саме — наказне провадження. Проблеми правової регламентації наказного провадження неодноразово були предметом дослідження науковців, зокрема правові засади наказного провадження висвітлені в працях В. І. Бобрика¹, О. М. Великороди², М.В. Вербіцької³, С. В. Дяченка, М. П. Воронова, Я. О. Базя⁴, Липницький Д. Х., Д. Х. Джу-мальдегієвої⁵, С. Логінової⁶, Д. Луспеника⁷, М. Свідерської⁸, Г. В. Фази́кош⁹, Н. Шевчук¹⁰, М. Ясинюк¹¹. Проте, зазначені дослідження торкаються проблем наказного провадження лише в цивільному процесі. Враховуючи, що наказне провадження є новелою в господарському процесі, дослідження його правових засад є достатньо актуальним та необхідним.

Наказне провадження спрямоване на видачу судом судового наказу, який є особливою формою судового рішення. Статтею 148 Господарського процесуального кодексу України передбачено, що судовий наказ може бути видано тільки за вимогами про стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (в тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. При цьому, заявникові надано право звернутися до суду з вимогами в наказному або спрощеному позовному провадженні на свій вибір. Із заявою про видачу судового наказу може звернутися особа, якій належить право вимоги. Заявником та боржником в наказному про-

вадженні можуть бути юридичні особи та фізичні особи — підприємці.

Заява про видачу судового наказу подається до суду першої інстанції за загальними правилами підсудності. Положеннями статті 150 Господарського процесуального кодексу України визначено форму і зміст заяви про видачу судового наказу. Зокрема, заява про видачу судового наказу подається до суду у письмовій формі та підписується заявником. У заяві повинно бути зазначено:

- найменування суду, до якого подається заява;
- повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) заявника і боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України заявника та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків заявника та боржника (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серію паспорта заявника та боржника (для фізичних осіб — громадян України), вказівку на статус фізичної особи — підприємця (для фізичних осіб — підприємців), а також офіційні електронні адреси та інші дані, якщо вони відомі заявнику, які ідентифікують боржника;
- ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) представника заявника, якщо заява подається представником, його місце проживання;
- вимоги заявника і обставини, на яких вони ґрунтуються;
- перелік доказів, якими заявник обґрунтовує обставини, на яких ґрунтуються його вимоги.

До заяви про видачу судового наказу додаються документ, що підтверджує сплату судового збору; документ, що підтверджує повноваження представника, — якщо заява підписана представником заявника; копія договору, укладеного в письмовій (в тому числі електронній) формі, за яким пред'явлено вимоги про стягнення грошової заборгованості; інші докумен-

ти або їх копії, що підтверджують обставини, якими заявник обґрунтовує свої вимоги. Положеннями Господарського процесуального кодексу України передбачено право подати в електронній формі за умови, якщо боржник має офіційну зареєстровану електронну адресу.

За подання заяви про видачу судового наказу справляється судовий збір. При цьому, варто зазначити, що У разі відмови у видачі судового наказу або в разі скасування судового наказу внесена сума судового збору стягувачу не повертається. У разі пред'явлення стягувачем позову до боржника у порядку позовного провадження сума судового збору, сплаченого за подання заяви про видачу судового наказу, зараховується до суми судового збору, встановленої за подання позовної заяви.

Суддя вправі відмовити у видачі судового наказу, якщо наявні підстави, передбачені статтею 152 Господарського процесуального кодексу України. Причому частина підстав для відмови у видачі судового наказу виключає можливість заявника повторно звертатись із заявою про видачу судового наказу. Зокрема, це коли заявлено вимогу, яка не відповідає вимогам статті 148 Господарського процесуального кодексу України; наявні обставини, зазначені у частині першій статті 175 Господарського процесуального кодексу України; з моменту виникнення права вимоги пройшов строк, який перевищує позовну давність, встановлену законом для такої вимоги, або пройшов строк, встановлений законом для пред'явлення позову в суд за такою вимогою; судом раніше виданий судовий наказ за тими самими вимогами, за якими заявник просить видати судовий наказ. Заявник за наявності вище зазначених обставин вправі звернутись до суду в рамках позовного провадження.

Відповідно до статті 154 Господарського процесуального кодексу України суд розглядає заяву про видачу судового наказу протягом п'яти днів з дня її надходження. Розгляд проводиться без судового засідання і повідомлення заявника і борж-

ника. За результатами розгляду заяви про видачу судового наказу суд видає судовий наказ або постановляє ухвалу про відмову у видачі судового наказу. Варто зазначити, що на відміну від позовного провадження, видача судового наказу оскарженню в апеляційному порядку не підлягає, проте може бути скасований.

У судовому наказі зазначаються:

- дата видачі наказу;
- найменування суду, прізвище та ініціали судді, який видав судовий наказ; повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) стягувача і боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків стягувача та боржника (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта стягувача та боржника для фізичних осіб — громадян України, а також інші дані, якщо вони відомі суду, які ідентифікують стягувача та боржника;
- посилання на закон, на підставі якого підлягають задоволенню заявлені вимоги; сума грошових коштів, які підлягають стягненню;
- сума судових витрат, що сплачена заявником і підлягає стягненню на його користь з боржника;
- повідомлення про те, що під час розгляду вимог в порядку наказного провадження та видачі судового наказу суд не розглядає обґрунтованість заявлених стягувачем вимог по суті;
- відомості про порядок та строки подання заяви про скасування судового наказу;
- дата набрання судовим наказом законної сили;
- строк пред'явлення судового наказу до виконання; дата видачі судового наказу стягувачу.

Судовий наказ складається і підписується суддею у двох примірниках, один з яких залишається у суді, а другий видається під розписку або надсилається стягувачу на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим листом із повідомленням про вручення, чи цінним листом з описом вкладеного після набрання ним законної сили у разі відсутності електронної офіційної адреси.

Після видачі судового наказу суд не пізніше наступного дня надсилає його копію (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого рішення у Єдиному державному реєстрі судових рішень, боржникові на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим листом із повідомленням про вручення чи цінним листом з описом вкладеного, якщо офіційної електронної адреси боржник не має. Одночасно з копією судового наказу боржникові надсилається копія заяви стягувача про видачу судового наказу разом з доданими до неї документами. Днем отримання боржником копії судового наказу є день його вручення боржнику.

Положеннями Господарського процесуального кодексу України передбачено право боржника подати заяву про скасування судового наказу. Так, боржник вправі протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу та доданих до неї документів подати заяву про його скасування до суду, який його видав. Заява про скасування судового наказу може також бути подана органами та особами, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

Заява про скасування судового наказу подається до суду в письмовій формі. Заява про скасування судового наказу має містити: найменування суду, до якого подається заява; повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) заявника і боржника, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України заявника та

боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків заявника та боржника (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серію паспорта заявника та боржника для фізичних осіб — громадян України; ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) представника боржника, якщо заява подається представником, його місце проживання або місцезнаходження; наказ, що оспорується; зазначення про повну або часткову необґрунтованість вимог стягувача. До заяви про скасування судового наказу додаються: документ, що підтверджує сплату судового збору; документ, що підтверджує повноваження представника боржника, якщо заява подається таким представником; клопотання про поновлення пропущеного строку, якщо заява подається після спливу строку, передбаченого частиною першою цієї статті.

У разі відсутності підстав для повернення заяви про скасування судового наказу суддя не пізніше двох днів після її подання постановляє ухвалу про скасування судового наказу, в якій роз'яснює заявнику (стягувачу) його право звернутися до суду із тими самими вимогами в порядку спрощеного позовного провадження. В ухвалі про скасування судового наказу суд за клопотанням боржника вирішує питання про поворот виконання судового наказу.

Статтею 159 Господарського процесуального кодексу України встановлено порядок набуття чинності судового наказу. Так, у разі ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом п'яти днів після закінчення строку на її подання судовий наказ набирає законної сили¹².

Судовий наказ підлягає виконанню за правилами, встановленими законом «Про виконавче провадження».

Аналіз положень Господарського процесуального кодексу України в частині регулювання наказного провадження дає підстави зробити наступні висновки. Інститут наказного провадження є новелою в господарському судочинстві. Наказне

провадження є особливою формою відновлення порушених прав заявника рамках господарського процесу. Наказне провадження має обмежений характер застосування, що визначається порівняно незначним розміром вимог до боржника, та є всі підстави вважати, що дана форма провадження спрямована на пришвидшення вирішення спорів господарськими судами шляхом застосування спрощеної процедури розгляду справ.

1. *Наказне провадження в цивільному процесі: монографія / за заг. ред. В. І. Бобрика.* Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2011. 203 с. 2. *Великорода О. М.* Порівняльно-правовий аналіз інституту наказного провадження в країнах СНД // Вісник Академії адвокатури України. 2011. № 2. С. 34-39. 3. *Вербіцька М. В.* Наказне провадження у цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2011. 18 с. 4. *Дяченко С. В., Воронов М. П., Базя Я. О.* Поняття наказного провадження // Сучасні питання економіки і права. 2014. № 1. С. 117-120. 5. *Липницький Д. Х., Джумагельдієва Г. Д.* Приказное производство в Украине // Економіка та право. 2006. № 3. С. 117-120. 6. *Логінова С.* Наказне провадження у цивільному судочинстві України // Право України. 2006. № 7. С. 76-79. 7. *Луспенник Д.* Наказне провадження: його цілі, процедура, проблеми та шляхи їх вирішення // Право України. 2004. № 7. С. 89-94. 8. *Свідерська М.* Порівняльна характеристика судового наказу, судового рішення та виконавчого напису нотаріуса // Підприємництво, господарство та право. 2005. № 3-4. С. 117-119, 43-44. 9. *Фазикош Г. В.* Судовий наказ у цивільному судочинстві (порівняльно-правова характеристика української, російської та німецької моделей) // Судова апеляція. 2007. № 1(16). С. 104-113. 10. *Шевчук Н.* Судовий наказ в цивільному судочинстві // Право України. 1998. № 5. С. 31-34. 11. *Ясинюк М.* Судовий наказ у цивільному судочинстві // Підприємництво, господарство і право. 2004. № 2. С. 70-72; *Ясинюк М.* Сучасний погляд на розвиток цивільного процесу в Україні // Підприємництво, господарство та право. 2006. № 3. С. 89-90. 12. *Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/page>.

Bortsevych Pavlo. Legal aspects of ordering proceedings in economic litigation

The introduction of judicial reform in Ukraine has necessitated significant changes to the Economic Procedural Code of Ukraine, which entered into force in 2017 in a new version. Among the significant changes is the introduction

of a new and uncharacteristic for the economic procedure of the procedural form, namely - ordering proceedings.

The ordering proceedings are directed at the issuance of a court order by a court, which is a special form of a court decision issued by a court following the results of consideration of the applicant's claims. Article 148 of the Commercial Procedural Code of Ukraine provides that a court order may be issued only on the basis of requirements for collecting monetary debts under a contract concluded in writing (including electronic), if the amount of the claim does not exceed one hundred living wage rates for able-bodied people. In this case, the applicant was granted the right to apply to the court with the requirements in the order or simplified proceedings on his choice. An application for a court order may be filed by a person who holds the claim. The applicant and the debtor in the enforcement proceedings may be legal entities and individuals - entrepreneurs.

In accordance with Article 154 of the Commercial Procedural Code of Ukraine, a court examines an application for the issuance of a court order within five days from the date of its receipt. The hearing is conducted without a court hearing and the notification of the applicant and the debtor. According to the results of consideration of the application for the issuance of a court order, the court issues a court order or decides to refuse to issue a court order. It should be noted that, unlike the lawsuit, the issuance of a court order to appeal is not subject to appeal, but can be canceled.

The provisions of the Commercial Procedural Code of Ukraine provide for the debtor's right to apply for the cancellation of a court order. Thus, the debtor has the right to submit an application for its cancellation to the court that issued it within fifteen days from the date of delivery of the copy of the court order and the documents attached thereto. An application for the cancellation of a court order may also be filed by the authorities and persons authorized by law to apply to the court in the interests of other.

The analysis of the provisions of the Commercial Procedural Code of Ukraine in the part regulating the orderly proceedings gives grounds for the following conclusions. Institute of ordering proceedings is a short story in economic legal proceedings. Ordering is a special form of recovery of the applicant's violated rights within the economic process. Order procedure has a limited nature of application, which is determined by the relatively small amount of claims against the debtor, and there are every reason to believe that this form of proceedings is aimed at unloading the work of economic courts through the application of a simplified procedure for reviewing cases.

Keywords: ordering proceedings, restore the applicant's violated rights, applicant, economic litigation.